

Тішин Михайло Володимирович,
аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін Інституту права Львівського
державного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС ДІЗНАННЯ, ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЗЛОЧИНУ

Повноваження прокурора у частині забезпечення використання доказів, зібраних в ході дізнання, для слідства, є відносно новим, адже ст. 298-1 КПК України доповнено Законом № 2617-VIII від 22.11.2018, чинний з 01.07.2020. Отже, ця стаття передбачає: процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки, крім визначених статтею 84 цього Кодексу, також є пояснення осіб, результати медичного освідчування, висновок спеціаліста, показання технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису. Такі процесуальні джерела доказів не можуть бути використані у кримінальному провадженні щодо злочину, окрім як на підставі ухвали слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора. У доктрині є ряд критичних зауважень щодо цієї системи [1, с. 258–269].

Не можна визнати таку нормативну регламентацію вичерпною, адже: в КПК України немає вимог до клопотання прокурора; не сформульовано вимоги до тягаря доказування; не визначено, про які саме процесуальні джерела доказів йдеться.

З крайнього питання слушно пише В.А. Завтур, що буквально тлумачення норм ст. 298-1 КПК України спонукає до висновку, що мова йде про необхідність надання слідчим суддею дозволу на використання у кримінальному провадженні щодо злочину спеціальної системи джерел доказів, які передбачені цією статтею [2, с. 133], при тому, що практика слідчих суддів є різною, і є випадки, коли ця норма тлумачиться так, що дозвіл треба на використання цих спеціальних джерел [3–5], а є випадки, коли на використання й інших джерел [6–7].

Нами підтримується ця точка зору, і на її розвиток наведемо такі аргументи: по-перше, йдеться про спеціальні джерела доказів, яких не може бути в ході досудового слідства; по-друге, вони отримуються в ході процесуальних дій, які мають спрощений характер порівняно зі слідчими (розшуковими); по-третє, сенс судового контролю у цьому напрямку у тому, щоб проконтролювати відсутність зловживань при первинній кваліфікації, що унеможливило б дізнання та спрощений порядок процесуальних дій; по-четверте, усі інші джерела доказів мають однаковий процесуальний режим отримання в обох формах досудового розслідування, що з позицій захисту прав людини робить зайвим судовий контроль.

Крім того, у розрізі предмета доказування, який має безпосередньо впливати на мотивування клопотання прокурора, слушно зазначається, що аналіз норм цієї статті не дає змоги знайти відповідь на питання про те, які обставини повинні бути встановлені слідчим суддею при розгляді відповідного клопотання, зокрема чи зобов'язаний він здійснити перевірку: 1) правильності первинної кваліфікації кримінального правопорушення; 2) обґрунтованості зміни правової кваліфікації; 3) дотримання належного процесуального порядку отримання відповідних джерел доказів [2, с. 133]. Утім, є рекомендація, що у тих ситуаціях, де на первісному етапі неможливо визначити що конкретно – злочин чи проступок вчинено, доцільно саме слідчому проводити слідчі (розшукові) дії по злочину [8]. Вона пов'язана якраз з ризиком відмови у задоволенні клопотання, що особливо критично у ситуаціях, коли не можна за допомогою процесуальних дій в ході слідства отримати фактичні дані, які вже отримані в ході дізнання.

Що торкається тягаря доказування у слідчого судді, то він покладається на прокурора, виходячи з норми ч. 2 ст. 92 КПК України: обов'язок доказування належності та допустимості доказів покладається на сторону, що їх подає. Те, що мова тут йде про допустимість, є беззаперечним, оскільки можливість використання для слідства означає те, що фактичні дані визнаються допустимими для використання (утім, це не свідчить про те, що їх допустимість потім не може оспорюватися та оцінюватися). Утім, є приклади з судової практики, які свідчать про те, що судді оцінюють і належність: в клопотанні не доведено наявності достатніх підстав вважати, що використання у кримінальному провадженні щодо злочину доказів, зібраних у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні [9]. Зазначимо, утім, що такої прямої вимоги немає у ст. 298-1 КПК України.

З урахуванням вищевикладеного, слід виокремити таку специфіку мотивування клопотання прокурора про надання дозволу на використання у кримінальному провадженні щодо злочину доказів зібраних у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку:

- фактичні обставини кримінального провадження;
- коротка історія кримінального провадження (первинна кваліфікація, дата та підстави перекваліфікації);
- вичерпний перелік спеціальних джерел доказів, передбачений ст. 298-1 КПК України, на використання яких потрібен дозвіл;
- обґрунтування їх належності.

Як пише І.В. Гловюк, можливість зловживань у такому механізмі виключити неможливо, проте, одним із запобіжників могло б стати чітке закріплення у КПК України вимог до клопотання прокурора, тягаря доказування даних для відповідної кваліфікації як

проступку у момент отримання заяви або повідомлення та внесення відомостей до ЄРДР [1, с. 271].

Отже, прокурор, вирішуючи питання про допустимість доказів, зібраних в ході дізнання, після отримання дозволу, має оцінити: обставини первинної кваліфікації та підстави перекваліфікації; дотримання критерії допустимості доказів при їх збиранні в ході дізнання; наявність дозволу слідчого судді та перелік джерел доказів, стосовно яких надано дозвіл.

Список використаних джерел

1. Гловюк І. Особливості доказування у кримінальних провадженнях щодо кримінальних проступків: теорія і практика. *Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції в Україні: колективна монографія* / І.Серкевич, Н.Устрицька, В.Навроцька та ін.: за ред.: І.Гловюк, Н.Лашук. Львів: ПП «Видавництво «БОНА», 2021. 388 с. С. 253–283.

2. Завтур В.А. Деякі питання реалізації слідчим суддею повноважень, передбачених ст. 298-1 КПК України. *Проблеми досудового розслідування в сучасних умовах: правові та організаційні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, м. Одеса, 29 квітня 2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. С. 131–136.

3. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103480638>.

4. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110463712>.

5. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110512235>.

6. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110373175>.

7. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93859791>.

8. Стригунов Олександр. Нюанси застосування інституту кримінальних проступків. URL: <https://zib.com.ua/ua/143397.html>.

9. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110202460>.

Ткаченко Вікторія Василівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ

ПОТЕРПЛИЙ ЯК ПРЕДСТАВНИК СТОРОНИ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Вкрай важливе місце серед учасників кримінального провадження займає потерпілий. Законодавцем визначено його процесуальний статус під час досудового розслідування і розгляду кримінального провадження в суді, права і обов'язки, надавши йому окремий параграф в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України).

Слід зазначити, що відповідно до загальних положень КПК України ст. 55 визначено, що потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано